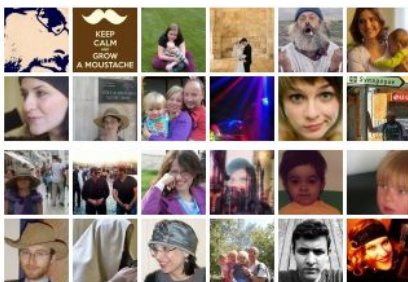

www.doopravdy.cz/daf

Jom kipur

5774

בס"ד

10. tišri 5774

14. září 2013

svíčky: 19:05
havdala: 20:07

Mišejakir: 5:30
Nec: 6:37

Sof Zman Šema: 9:47
Sof Zman Tfila: 10:50
Mincha Gdola: 13:30
Škiat hachama: 19:19

Psachim 86
Mišna Švuot 7:4
Orach chajim 302:10

Bekier

Stalo se to ve frankfurtské kavárně U konvičky. V čase, kdy první generace Židů opustila ghetto a žila volně mezi ostatními. V té době ještě přežíval pocit, že Židé pro společnost neúžitečnou přítěží. Mluvili špatnou němčinou, svět kolem sebe většinou teprve poznávali. A tenkrát se v té kavárně zeptal jistý Hans jistého Šimona, co se vlastně děje v synagoze, když se tam všichni Židé na Kol nidre v předvečer Jom kipuru sejdou. Možná Šimon neměl na nějaké vysvětlování čas, možná to myslel ironicky, ale odpověděl: "No, my si tam většinou mezi sebou povídáme o politice." Nemyslím, že to byla pravda, ale ta zpráva se začala šířit světem. Celosvětové židovské spiknutí. Židé na Kol nidre sprádají plány na celý příští rok... No, možná to tak nebylo. Ale určitě je třeba si dávat pozor na jazyk. Více už v přednášce Gafny Váňové po obědě na Simchat Tora. Jo - a na Kol nidre nemluvte o politice.

Je Jom kipur veselý, nebo smutný den? Dám vám příklad. Příběh. Bude mít dvě verze, takže pozor. Představte si, že jedete z nedělního výletu našlapaným vlakem. Tak plným, že si nikam nejde sednout a stojíte v úzké uličce. Vagón s sebou hází. A náhle vjede do tunelu. Další zakymácení a vy s sebou trhnete a dupnete svému sousedovi na nohu. Vlak vyjede z tunelu a vedle vás stojí brunátný kolohnát, kterého váš dupanec naštvál a hodlá vám to dát najevo. "Promiňte," řeknete pokorným hlasem, "omlouvám se. Je mi to líto." A je to pravda.

Stejná situace ještě jednou. Jedete vlakem, vagón s sebou hází, tunel. Omylem někomu dupnete na nohu. Okny se rozlije světlo a vy vidíte, že jste přišlápli svou staříčkou milovanou babičku. Upřímně se jí omluvíte. Je vám to líto.

Dva podobné příběhy. Dva typy lítosti. Ale každý jiný. Jsou lidé, kteří Jom kipur vnímají jako příležitost si to udobřit s prudkým a přísným Pánembohem, protože mu během roku několikrát pěkně dupli na nohu - přirozeně obrazně. Přesto ten druhý příběh je ovšem přesnější. Podle Talmudu je Jom kipur nejradostnější den v roce. Den, kdy nám Bůh s láskou odpouští a my otvíráme novou čistou knihu našeho vztahu s Ním.

Pro děti

Prohlédněte si titulní obrázek Dafu... Jom kipur je dlouhý celodenní půst, kdy dospělí Židé po více než 24 hodin nic nejedí a nepijí. Děti se pomalu učí zvykat si na půst tak, že například vynechají svačinu nebo posunou snídani. Rok před bar (bat) micva se poprvé skutečně postí. Jom kipur je v Tóře nazván šabatem šabatů. Proč je to podle vás nejvýznamnější den v roce? Vzpomenete si, co ošklivého jste v poslední době udělali a litujete toho? Lze to nějak napravit? Jak?

Rav Sacks: Nebát se růst

Vzpomínám si na dobu, kdy jsem poprvé četl román Jane Austenové - Emmu. Bylo to poprvé, kdy jsem četl román, v němž se hrdina v průběhu doby měnil. Emma, která si ve své domýšlivosti myslela, že ví lépe než ostatní, co je pro ně dobré, aby zjistila, že se vlastně nevyzná ani sama v sobě, se na konec mění v rozumnější a pokornější bytost. A protože je to příběh Jane Austenové, skončí vše samozřejmě dobře.

Po těch čtyřicet let od doby, kdy jsem Emmu poprvé četl mě fascinuje jedna otázka. Kde se v západní civilizaci vzala ta představa, že se lidé mění? Věřte, že to není samozřejmá představa. Mnoho velkých kultur takto vůbec neuvažuje. Řekové, například, věřili, že jsou tím, čím jsou a to nelze změnit. Věřili, že vlastnosti určuje osud a osud nelze změnit. Hrdina se hrdinou narodil, nestal se jím. Platon věřil, že někteří lidé jsou jako zlato, jiní jako stříbro a jiní jako měď. Aristoteles věřil, že někteří lidé jsou zrozeni k vládnutí a jiní k tomu, aby byli ovládáni. Oidupův osud byl předpovězen v Delfách a nic ho nemohlo odvrátit.

To je přesný protiklad klíčové věty, kterou na Roš hašana a Jom kipur opakovaně říkáme. Myslím tím větu: "A tšuva (pokání, náprava, návrat), modlitba a dobré skutky odvracejí špatný rozsudek." To přesně se také stalo obyvatelům Ninive. Bylo rozhodnuto, že jejich město bude za čtyřicet dní zničeno, ale oni se napravili a výnos byl odvrácen.

Čím více jsem téma studoval, tím více jsem si uvědomoval, že judaismus je první "systém", který nadal člověka svobodnou vůlí. Jak to vtipně vyjádřil I. B. Singer: "Musíme být svobodní, nemáme jinou možnost."

Podstatou pokání není vyznání hříchů, ani lítost, ale rozhodnutí změnit se. Rozhodnutí poučit se z chyb, odhodlání chovat se v budoucnu jinak, stát se lepším.

V parafrázi rav Solovejčika je židovským údělem kreativita a našim největším produktem jsme my sami. Proto nějakých 3000 let před Austenovou vidíme v Tóře a Tanachu, jak se hrdinové mění. Vemte si například Mošeho, který na počátku nedokázal souvisle mluvit, aby se z něj stal nejpřesvědčivější a nejdůležitější z proroků, protože se změnil.

A srovnajte dvě postavy, které si jsou natolik podobné, že podle mnohých jsou jednou bytostí ve dvojí inkarnaci - Pinchas a Elijahu. Oba horlivci, žárlivci. Ale Pinchas se změnil. Stal se mužem míru a ve stáru ho vidíme, jak usmíruje znesvářené kmeny Izraele. Bůh s ním "uzavřel smlouvu míru".

Elijahu nebyl o nic méně horlivý, ale nezměnil se. Na hoře Chorev si stěžuje Bohu na otázku: "Co zde děláš?" slovy: "Byl jsem velmi horlivý ve věcech svého Boha." Bůh mu sešle bouři, víchru - ale nebyl ve větru. Seslal zemětřesení, ale nebyl v něm. Seslal oheň, ale nebyl ani v ohni. A pak promluvil jemným tichým hlasem: "Co zde děláš?" A Elijahu mu odpovídá stejně jako před tím::

"Byl jsem velmi horlivý ve věcech svého Boha." V ten moment Bůh Elijahovi přikáže, aby vyhledal a pomazal svého nástupce - Elišu.

Elijahu se nezměnil. Nepochopil, že Bůh od něj nyní chce, aby byl jiným vůdcem. Aby od kritiky Izraele přešel k jeho obraně, jak to vysvětlil ve svém komentáři Raši. Bůh si přál, aby se Elijahu změnil stejně jako před tím Pinchas. Aby se z horlivce stal muž míru. Na rozdíl od Pinchase se Elijahu nezměnil. Byl příliš vzdálený světu, ve kterém žil. (Příliš svatý, oddělený.) Proto ho Bůh na ohnivém voze odnesl do nebe.

Tšuva v judaismu představuje koncept, díky kterému se měníme. Nejsme předurčení zůstat takovými, jakými jsme byli. A i dnes to zůstává odvážnou myšlenkou. Mnoho vědců se domnívá, že v genech nesem zakódovaný celý svůj "osud" a volba je pouze iluzí. To se ale mýlí. Existují živé důkazy potvrzující schopnost člověka se změnit.

Je ovšem třeba pochopit, že se v životě setkáváme se dvěma typy problémů. S technickými problémy a problémy přizpůsobení se, zadaptování se. Čelíme-li technickému problému, můžeme zajít za odborníkem. Není nám dobře, jdeme k doktorovi, ten zjistí, co nám je, předepíše lék a mys uzdravíme. V druhém případě jsme tím problém my sami. Můžeme zajít za doktorem. Ten nás vyšetří. dokonce nám může nabídnout určitou úlevu v obtížích, ale problém nevyřeší. Máme-li nadváhu, jsme-li chronicky unavení, necvičíme-li dostatečně své tělo, tak pokud nezměníme svůj životní styl, nepomůžou nám žádné pilulky na světě. Tomu říkám problém zadaptování se.

Zadaptování volá po "tšuva" - změně, nápravě, návratu. Sama tšuva stojí na předpokladu, že se můžeme změnit. My sami si často říkáme, že se změnit nemůžeme. Nebo neumíme. Jsem příliš staří, příliš unavení, příliš ustaraní. Tím se ovšem sami okrádáme o největší dar, který nám Bůh dal - o schopnost změnit se. To je jeden z největších darů judaismu západní civilizaci.

To je také téma svátku Jom kipur. Na Jom kipur je čas se ptát sám sebe: "Kde jsme sešli z cesty? Kde jsem neuspěli?" A naše odpovědi nám ukáží, kde se máme změnit. A pokud si věříme, tak to dokážeme. Největší otázkou, kterou nám Jom kipur klade je: "Bude růst ve svém judaismu? V naší emoční zralosti? V našem vědění? V naší vnímavosti? Nebo zůstaneme tací, jací jsme?"

Ať je tento rok začátkem nového života, mějme odvahu růst. Gmar chatima tova.

© Šmílův Daf tvoří originální texty a volné překlady klasických i současných autorů. Daf obsahuje chibi, které sice odborníky trápí, vy si jich ale ani nevšimnete.

Text neprochází korekturou, omluvte proto případné překleby. Starší čísla najdete ve webovém archívu na www.doopravdy.cz/daf.

Podpořte nás koupí některé z našich knih a her. (www.doopravdy.cz, www.pyramidky.cz)

Chcete dostávat pravidelná upozornění? Přidejte se na mail-list Dafu:
<http://eepurl.com/E-ILD>.

